

Post publicat en Facebook el 22 de maig de 2020

LES INTEOLERABLES COLES DE LA FAM. La reflexió històrica ens està ajudant a fer front a la COVID-19 i ens permet aprendre d'epidèmies anteriors. La fam i la vulnerabilitat alimentària han estat dues de les conseqüències que han acompanyat des de sempre als embats epidèmics. La pandèmia de grip de 1918 i el impacte socioeconòmic que va suposar, no feren més que agreujar els problemes de malnutrició que ja estaven afectant a amplis sectors de la població, com a conseqüència, entre altres factors, de la Primera Guerra Mundial. El problema de l'alimentació es va convertir en un qüestió prioritària en l'agenda dels organismes sanitaris internacionals. Des d'instàncies com el Comitè d'Higiene de la Societat de Nacions s'impulsaren polítiques d'intervenció social en matèria d'alimentació. Es tractava d'iniciatives de nutrició comunitària o nutrició pública que, més enllà de cobrir uns mínims nutricionals, devien abordar els factors que entrebancaven l'accés universal de la població a una alimentació equilibrada i saludable. Les coles de la fam que dia a dia estan augmentant als nostres pobles i ciutats, a més de respondre a la situació conjuntural que cal atribuir a la COVID-19, també son un testimoni de deficiències estructurals. Mostrem el fracàs d'una societat incapaç de garantir un dret tan bàsic com el de l'alimentació. Son el resultat d'unes dinàmiques socials d'accés a bens i serveis, que estan condicionades per desigualtats que molt probablement s'incrementaran amb l'epidèmia del coronavirus. Aquesta potser altra de les finestres d'oportunitat que ens pot oferir la crisi. En concret, la d'implementar polítiques públiques d'intervenció que acaben amb els problemes de malnutrició que afecten de manera crònica a amplis sectors de la població i que donen resposta, més enllà de la filantropia o la caritat, a emergències alimentàries com les que estem vivint aquestes setmanes. La fam i la malnutrició son l'expressió biològica de la manca d'equitat social, en la mesura que no hem estat capaços d'acabar amb els determinants de naturalesa social, cultural, econòmica i política que expliquen l'exclusió social i la desigualtat. Les polítiques alimentàries i els programes de nutrició poden contribuir a millorar els nivells d'equitat i, de manera més directa, a posar fi a les coles de la fam o evitar la precarietat alimentària i nutricional que ha comportat, per a molts xiquets i xiquetes, el tancament dels menjadors escolars. Tenim que garantir l'accés universal a una alimentació de qualitat, segura, saludable i sostenible. Però aconseguir també, a través de l'educació en alimentació, nutrició, habilitats culinàries i gastronomia, consumidors crítics i ben informats. La consecució d'aquests objectius passa per consensuar polítiques públiques que, a més d'assegurar els objectius que s'acaben d'esmentar, aposten per avançar, de manera decidida, cap un model alimentari sostenible i sustentable, basat en el principis de l'economia social i solidària, la sobirania alimentària, i la producció i el consum de proximitat.

© Josep Bernabeu-Mestre. Catedràtic d'Història de la Ciència. Director acadèmic de la Càtedra Carmencita d'Estudis del Sabor Gastronòmic i del Centre de Gastronomia del Mediterrani UA-Dénia. Universitat d'Alacant